OPIÐ BRÉF

Reykjavík, 25. nóvember 2026

Til ríkisstjórnar Íslands, fjármála- og efnahagsráðherra og þeirra opinberu aðila sem annast innkaup á þjónustu frá Amazon Web Services (AWS).

Íslenskt skattfé á ekki að renna til fyrirtækja sem brjóta gegn réttindum launafólks

Amazon, opinber innkaup og ábyrgð íslenskra stjórnvalda

Við undirrituð lýsum yfir þungum áhyggjum af viðskiptum íslenskra stjórnvalda við Amazon og dótturfélag þess, Amazon Web Services (AWS), í ljósi alvarlegra ásakana um brot fyrirtækisins gegn grundvallarréttindum launafólks víða um heim.

Alþjóðasamtök launafólks í þjónustugreinum, UNI Global Union, birtu 19. nóvember 2026 síðastliðinn, opið bréf sem leiðtogar 32 samtaka launafólks frá 19 löndum standa að. Þar eru stjórnvöld hvött til að endurskoða opinber viðskipti við Amazon og AWS vegna framgöngu fyrirtækisins gagnvart starfsfólki og stéttarfélögum.

Við tökum undir þá kröfu UNI Global Union að opinberir fjármunir renni ekki til fyrirtækja sem brjóta gegn grundvallarréttindum launafólks. Stjórnvöldum ber að tryggja að opinber innkaup samræmist grundvallarréttindum launafólks.

Íslenska ríkið reiðir sig á þjónustu Amazon

Stafrænt Ísland nýtir þjónustu Amazon Web Services við rekstur Ísland.is. Þar með er staðfest að Amazon gegnir mikilvægu hlutverki í rekstri stafrænnar opinberrar þjónustu hér á landi. Þetta vekur jafnframt spurningar um hversu umfangsmikil viðskipti íslenska ríkisins við Amazon eru, hvaða skilyrði gilda um þau og hvort réttindi launafólks hafi verið metin við ákvarðanir um innkaupin.

Amazon og réttindi launafólks

Framganga Amazon gagnvart starfsfólki sínu og stéttarfélögum hefur ítrekað sætt gagnrýni frá alþjóðasamtökum launafólks. Í opnu bréfi UNI Global Union er meðal annars bent á áralangan ágreining Amazon við stéttarfélög í Þýskalandi um gerð kjarasamninga, lokun starfsstöðva Amazon í Québec í Kanada vegna fyrirætlunar starfsfólks um aðild að stéttarfélögum og deilur um rétt starfsfólks til að stofna stéttarfélög og semja sameiginlega um kaup og kjör í Bandaríkjunum.

Þessi mál vekja alvarlegar spurningar um virðingu Amazon fyrir félagafrelsi og rétti launafólks til að bindast böndum í baráttu sinni og starfa samkvæmt kjarasamningi.

Á Íslandi eru þessi réttindi hornsteinar vinnumarkaðarins. Þau eru grundvöllur þess að launafólk geti samið sameiginlega um kaup og kjör og tryggt stöðu sína gagnvart atvinnurekendum. Íslenskum stjórnvöldum ber að standa vörð um þessi réttindi, ekki aðeins innanlands heldur einnig þegar opinberu fé er ráðstafað til alþjóðlegra fyrirtækja.

Íslensk lög veita þegar heimildir til að bregðast við

Samkvæmt lögum nr. 120/2016 um opinber innkaup er heimilt að útiloka fyrirtæki frá þátttöku í innkaupaferli þegar kaupandi getur sýnt fram á að það hafi brotið gegn tilteknum innlendum eða alþjóðlegum kröfum á sviði vinnuréttar, félagsmála eða umhverfismála. Lögin heimila jafnframt að sett séu félagsleg og atvinnutengd skilyrði fyrir framkvæmd opinberra samninga.

Við teljum brýnt að stjórnvöld geri grein fyrir því hvort og hvernig mannréttindi og grundvallarréttindi launafólks hafi verið metin í tengslum við innkaup á þjónustu Amazon og AWS.

Þrjár kröfur til íslenskra stjórnvalda

1. Úttekt á opinberum viðskiptum við Amazon og AWS

Við skorum á stjórnvöld að gera heildstæða úttekt á núverandi og fyrirhuguðum samningum ríkisins og annarra opinberra aðila við Amazon og AWS. Þar verði upplýst um umfang viðskiptanna, fjárhæðir og gildistíma samninga, viðskipti í gegnum milliliði og þær kröfur sem gerðar hafa verið til þjónustuveitenda um virðingu fyrir réttindum launafólks.

2. Virðing fyrir grundvallarréttindum launafólks verði skýr forsenda opinberra samninga

Við skorum á stjórnvöld að tryggja að reglur og framkvæmd opinberra innkaupa geri skýrar kröfur um virðingu fyrir félagafrelsi, rétti til að starfa samkvæmt kjarasamningi og öðrum grundvallarréttindum launafólks. Við mat á fyrirtækjum verði meðal annars tekið mið af grundvallarsamþykktum Alþjóðavinnumálastofnunarinnar (ILO) og fyrirliggjandi upplýsingum um brot gegn réttindum starfsfólks.

Þessar kröfur verði útfærðar í samræmi við íslensk lög og alþjóðlegar skuldbindingar Íslands þannig að þær hafi raunverulegt vægi við ákvarðanir um opinber innkaup.

3. Virkt eftirlit og raunhæfar afleiðingar brota

Við skorum á stjórnvöld að tryggja að fyrirtæki sem gengið er til samninga við virði grundvallarréttindi launafólks. Þegar sýnt er fram á brot gegn þessum réttindum eiga að vera til staðar skýrar og lögmætar leiðir til að bregðast við, meðal annars með því að útiloka

fyrirtæki frá opinberum útboðum. Við slíkar ákvarðanir þarf að gæta að jafnræði, meðalhófi og rétti fyrirtækja til að koma sjónarmiðum sínum á framfæri.

Notkun opinberra fjármuna á að vera í samræmi við lög og mannréttindi

Íslensk samtök launafólks hafa í áratugi barist fyrir réttindum launafólks til þess að vera í stéttarfélögum, starfa samkvæmt kjarasamningum og fyrir réttlæti á vinnumarkaði. Það er ámælisvert að íslensk stjórnvöld kaupi vörur og þjónustu frá fyrirtækjum sem brjóta gagngert gegn þessum réttindum.

Við hvetjum ríkisstjórn Íslands til að taka þessar kröfur til formlegrar skoðunar, eiga samráð við samtök launafólks og birta niðurstöður um það hvernig tryggja megi að réttindi launafólks hafi raunverulegt vægi við opinber innkaup.

Íslenskt skattfé á ekki að styðja brot gegn félagafrelsi og réttindum launafólks.

Virðingarfyllst,

Halla Gunnarsdóttir
Halla Gunnarsdóttir, formaður VR

Eiður Stefánsson
Eiður Stefánsson, formaður LÍV

Helstu heimildir

- Alþingi, þingskjal 1320 á 157. löggjafarþingi – Stafrænt fullveldi Íslands.
- Lög nr. 120/2016 um opinber innkaup, einkum 68. og 87. gr..
- UNI Global Union, opið bréf um Amazon og opinber innkaup, 19. nóvember 2026.